

Høringssvar til forslag til lov om ændring af lov om social service (Ro og stabilitet for udsatte børn og unge og styrkelse af forældres retssikkerhed i anbringelsessager)

September 2019

De Anbragtes Vilkår har med stor interesse læst forslaget til lov om ændring af lov om social service (Ro og stabilitet for udsatte børn og unge og styrkelse af forældres retssikkerhed i anbringelsessager). Vi vil gerne kvittere for forslaget, der rummer væsentlige tanker og tiltag i forhold til at understøtte ro og stabilitet for udsatte børn og unge. Anbragte børn og unge mangler netop stabilitet i anbringelsen, og de foreslåede ændringer kan understøtte og stabilisere vejen mod endemålet nemlig, at sikre anbragte børn og unge bedre og trygge vilkår.

Vi har dog også nogle væsentlige opmærksomheder i forhold til dele af forslagets initiativer. Her vil vi navnlig fremhæve:

- Vi er bekymrede for at åbne op for muligheden for at gennemføre afgørelser om ændret anbringelsessted uden samtykke og foreslår en tilføjelse; at det kun er muligt ved en todelt godkendelse ved eksempelvis Ankestyrelsen i de få tilfælde, hvor det kan være relevant
- Vi finder, at ophævelsen af anbragte børns og unges egenbetaling også bør gælde for de 18-22-årige (efterværn), da samme argumentation gør sig gældende for denne målgruppe som for de under 18-årige. Derfor er det ligeledes relevant at ændre her.
- Vi tænker, at lovgrundlaget i endnu højere grad bør sikre, at indhentede ekspertudtalelser (både for forældre- og børneudredninger), som den foreslåede statsautoriserede psykolog, også vejer tungt i kommunens endelige valg af tilbud. Vi ser desværre i dag flere eksempler på, at kommunerne prioriterer egne tilbud på trods af modsatrettede ekspertanbefalinger. Roen og stabiliteten for barnet kan i denne situation blive kraftigt udfordret, hvilket i sidste ende kan have væsentlige negative konsekvenser for barnet.

Endvidere har vi gjort os nogle tanker om relevante tilføjelser i lovforslaget. Tilføjelser, som vi finder det naturligt at bringe ind i høringsprocessen. Der bør ses på mulighederne for:

- At give anbragte børn og unge ret til at vælge deres forældre fra, herunder fjerne tvunget samtykke
- At etablere en ny kollektiv og landsdækkende model for plejeanbringelse, således at der ikke skal kontraktforhandles så hyppigt, og risici for at anbringelser bryder sammen på baggrund af uenighed om løn dermed reduceres.
- At der i forlængelse af implementering af lovforslaget kastes opmærksomhed på, om alle anbragte børn og unge har en meningsfuld handleplan. Der bør gennemføres halvårlig status og investeres i en opkvalificering af det personrettede tilsyn.

Vi uddyber herefter vores synspunkter under hver af de fremsatte forslag.

Begrænsning af forældremyndighedsindehaverens adgang til, at få behandlet anmodninger om hjemgivelse i sager om anbringelse uden samtykke

Vi er positivt stillet over for forslaget, der vil give anbragte børn og unge en mulighed for at finde ro i deres anbringelse. Det er meget stressende for anbragte børn og unge at skulle leve med uvisheden om og bekymringen for, hvorvidt man skal hjemtages igen. Det giver anledning til uro, endda angst og modarbejder muligheden for at falde til ro på anbringelsesstedet og forhindrer barnets mulighed for tilknytning (både plejefamilie og døgntilbud). Vi finder, at nærværende forslag rummer væsentlige tiltag i forhold til at skabe ro omkring barnet.

Vi ser også, at forslaget kan imødegå et stigende ønske om flere tvangsadoptioner, idet der etableres mulige alternativer til tvangsadoptioner som eneste måde at give barnet ro. Tvangsadoptioner er nemlig et yderst komplekst spørgsmål, der skal behandles meget forsigtigt.

Forslagets positive udkomme hviler dog på en væsentlig forudsætning om, at sagsbehandlingen og det personrettede tilsyn fungerer. I udkastet står blandt andet:

Oplysninger om eventuelle væsentlige ændringer af barnets eller den unges forhold må kommunen som alt-overvejende udgangspunkt antages være i besiddelse af allerede som led i behandlingen af tvangsanbringelsessagen og kommunens løbende opfølgning og tilsyn med barnet eller den unge, jf. servicelovens § 70 og § 148.

Vi finder her anledning til at gøre opmærksom på, at det fortsat alt for ofte ses, at kommunerne ikke opdaterer handleplaner for den unge, at den halvårslige status ikke gennemføres, at det personrettede tilsyn er mangelfuldt og i visse tilfælde at handleplanen slet ikke foreligger. Det kan udfordre vurderingsgrundlaget for barnets eller den unges forhold. Problematikken forstærkes af den høje medarbejderomsætning, der er blandt socialrådgivere. Vital information forsvinder og sagsbehandlere mister overblikket og sags historikken da dokumentationen er mangelfuld, og sagsstammerne er for høje. Også af den grund er det uhyre vigtigt, at dokumentationen og processerne omkring denne er klare og forankrede. Det er i det hele taget et problem der bør adresseres med henblik på at sikre kvaliteten i anbringelsen samt den anbragtes retssikkerhed.

Medtag en ny model for plejeanbringelse ved revision af loven

Vi finder i relation til denne del af forslaget anledning til at påpege, at målsætningen om at skabe øget ro og stabilitet for anbragte børn og unge også bør følges af et fokus på at stabilisere modellen for anbringelse i plejefamilie. Anbringelse i familiepleje er blevet en foranstaltning, der anvendes i høj grad ude i kommunerne bl.a. inspireret af Sverigesmodel/Herningmodel. Det betyder, at plejeanbringelse som foranstaltning har ændret karakter, hvilket sætter nye krav til styringsmodellen. I dag er der meget stor forskel på, hvilke modeller for samarbejde med plejefamilier der anvendes, der kan være meget hyppige genforhandlinger af kontrakt, og vederlaget ændrer sig i takt med barnets funktionsniveau. Det giver anledning til en alt for stor grad af mistillid og konflikt imellem kommune og plejefamilier.

Derfor bliver styringsmodellen uholdbar, og det er i høj grad med til at skabe usikkerhed, stress og uro hos den anbragte. For de hyppige genforhandlinger genererer en usikkerhed i forhold til, hvorvidt man skal flytte grundet uenighed om løn og ikke på grund af ændringer i familien eller hos barnet. Der arbejdes fra KL på at implementere en gennemsnitsmodel, der skal imødekomme nogle af de udfordringer, der opstår omkring løn, men det er fortsat en individuel kommunal praksis. Der bør findes en ny samlet national model for plejeanbringelse, der sikrer ordentlige vilkår for plejeforældre og -børn med mulighed for at skabe en stabil anbringelse for barnet.

Gennemførelse af afgørelser om ændret anbringelsessted uden samtykke

Vi er bekymrede for at åbne op for brugen af tvang imellem anbringelsessteder. Vi opfordrer derfor til, at der indskrives en betingelse om, at det kun kan være muligt med godkendelse fra en ekstern part. Her ser vi Ankestyrelsen om mest relevante instans til at træffe en sådan afgørelse.

Vi er bekymrede for, at der med den nuværende formulering gives en klar lovmæssig hjemmel for, at kunne anvende tvang, hvilket øger sandsynligheden for, at tvang rent faktisk vil blive anvendt. Lovændringen baserer sig på, at anvendelse af tvang allerede sker i dag som ulovlig praksis. Det vil sige kommunerne oplever, at tvang allerede er relevant. Derfor vil etableringen af en klar lovhjemmel formentlig bane vejen for en større udbredelse af tvang, og det må ikke ske.

Vi medgiver, at der kan være meget få tilfælde, hvor det kan være nødvendigt og relevant at anvende tvang, hvis det viser sig, at forholdet imellem den valgte foranstaltning og den anbragte udvikler sig dysfunktionelt, og hvor barnet ikke selv oplever dette og derfor vil modsætte sig et skift i tilbud. Det er dog meget væsentligt, at alle andre muligheder afdækkes og vurderes, inden der foretages en afgørelse om ændring af foranstaltning. Ligeledes skal det sikres, at det aldrig må være som konsekvens af en aktuel konflikt mellem foranstaltningen og kommune. Som værn imod denne situation peger vi på, at det bør sikres, at afgørelserne er upartiske. Dette værn etableres ved at indskrive en betingelse om, at anbringelsen kun kan være mulig med godkendelse fra en ekstern part. Her ser vi Ankestyrelsen som den mest relevante og kompetente instans til at træffe en sådan afgørelse.

Vi er dog også nødt til at gøre opmærksom på, at vi har svært ved at se, at tvangsfjernelse fra døgntilbud nogensinde kan være relevant. Der bør være et kompetentfagligt miljø, og rammerne bør være vide nok til, at en indsats kan justeres. Personale kan tilføres, fysiske rammer ændres således, at barnet kan blive, hvis det har fundet tryghed og ro i netop det tilbud.

Anbragte børn og unge har allerede været udsat for traumatiserende oplevelser, og derfor skal ro og stabilitet i anbringelsen opprioriteres. At blive fjernet med tvang er et stort traume, og det repræsenterer for anbragte børn og unge den ultimative ydmygelse. Derfor skal det så vidt muligt undgås. At blive fjernet med tvang van-skeliggør desuden muligheden for tilknytning til det nye anbringelsessted.

Vi ser i dag alt for mange afbrudte anbringelser. Det er vigtigt, at kommunerne i stedet opfordres til at arbejde med at højne kvaliteten af screeningsprocesserne i forhold til nye plejefamilier, visitationen til både plejefamilier og døgntilbud samt mulighederne for fleksible løsninger i form af ambulant behandling, familiebehandling, tilførsel af ressourcer/specialviden mv.

En godkendelse hos Ankestyrelsen vil være en ressourcekrævende proces, men at anvende tvang mellem kommunens egne foranstaltninger, er så voldsomt et indgreb, at der bør etableres en yderligere retsgaranti for at sikre barnets tarv. I øvrigt bør det forekomme meget sjældent, at det er relevant for kommunerne at skride til anvendelsen af denne mulighed. Set i det lys bør det ekstra ressourcetræk ikke være et problem.

Adgang for Ankestyrelsen til at træffe afgørelser om samvær i sager om anbringelse af børn og unge uden for hjemmet

Vi ser positivt på dette forslag. Det er væsentligt, at barnet/den unge hurtigt kan få en afklaring i forhold til samvær. Vi ser hos De Anbragtes Vilkår særligt alt for mange søskende, der bliver splittet op og mister familiekontakten. Vi har en forhåbning om, at dette tiltag kan være med til at fremme en fastholdelse af søskendereationen. En relation som alt andet lige er af stor betydning for, også for det anbragte barn.

I en undersøgelse fra [Rambøll \(2018\)](#) ses det, at kun 36% af anbragte børn og unge oplever, at anbringelsesstedet i høj grad hjælpe dem til at holde kontakten til søskende på tværs af anbringelsesformer. Det er altså et generelt opmærksomhedspunkt, at søskendereationen opprioriteres som en del af den tryghedsskabende indsats. Det er ofte en stor sorg – også for de voksne tidligere anbragte – at have mistet kontakten til søskende. Søskende præsenterer en ægte og vedvarende relation for børnene. Det bør samtidig bemærkes, at kontakt til søskende altid skal tage udgangspunkt i barnets behov og ønsker. Der kan være søskendeforhold der fastholder i et negativt mønster, her skal den anbragte have mulighed for og hjælp til at vælge det fra.

Sammenhængende valg af anbringelsessted og undervisningstilbud

Vi ser positivt på dette forslag. Alt for ofte oplever anbragte børn og unge et eller flere huller i deres skolegang, der vanskeliggør gennemførelse af 9. klasse. Dertil kommer, at det kan have væsentlige negative sociale konsekvenser for barnet eller den unge at blive sat uden for det daglige skolefællesskab. Det bør derfor være sådan, at der altid er et skoletilbud til barnet.

Det bemærkes, at skoletilbuddet selvfølgelig skal være relevant. Her må inklusion i almenmiljøet være at foretrække, såfremt barnets evt. særlige behov kan rummes. Derudover bør det noteres, at det som udgangspunkt er at foretrække, at barnet kan fortsætte i sit skoletilbud fra før anbringelsen, da det giver en forankring i nærmiljøet og en kontakt til venner mv. Der kan selvfølgelig være tilfælde, hvor barnets hjemstavn udgør et problematisk miljø, og hvor et miljøskifte med en frisk start kan være ønskværdigt, fx hvis der har været et misbrug eller en fortid med kriminalitet og vold, men det bør være undtagelsen og behandles således.

Bedre belysning af forældrekompetence i sager om anbringelse uden samtykke og krav om brug af autoriseret psykolog ved psykologisk undersøgelse af forældrene

Vi ser positivt på forslaget. Det er med til at øge børnenes retssikkerhed, hvis forældrenes kompetencer bliver udredt så grundigt som muligt. En bedre udredning af forældrenes rolle giver også kommunen bedre mulighed for at arbejde med familien sideløbende med barnets anbringelse og dermed etablere fundament for et bedre samvær, evt. hjemtagelse og et bedre bagland for den unge voksne.

Vi finder anledning til at gøre opmærksom på, at der i dag desværre ofte er en praksis hvor økonomi trumfer ekspertudtalelser, hvormed ekspertudredninger reelt reduceres til at være ligegyldige og ikke bidrager, som den skal, til at finde den rette løsning. Det bør derfor forudsættes eller præciseres, at disse ekspertudtalelser vejer tungt i afgørelsen om valgte tilbud til barnet/den unge. Denne problematik gør sig også gældende for andre ekspertudtalelser, som tilvejebringes i forbindelse med børneudredninger. Vi tænker, at lovgrundlaget i højere grad kan sikre, at i de tilfælde hvor myndigheden vælger at indhente ekspertudtalelser fra f.eks. en statsautoriseret psykolog, til forældre- og børneudredninger, så bør disse indgå i den samlede vurdering den endelige afgørelse. Vi finder anledning til at fremhæve dette, da vi i dag ser gentagne eksempler på kommunale forvaltninger, der f.eks. prioriterer egne foranstaltninger på trods af modsatrettede ekspertanbefalinger. Når det forekommer, vil det med stor sandsynlighed blive på bekostning af barnet med risiko for negative konsekvenser mange år ud i fremtiden.

Endelig bemærkes det, at psykologen bør være en uvildig psykolog der kan behandle sagen i armslængde og dermed også øge tilliden til vedkommende for barn og voksen.

Ophævelse af adgang til at fastsætte regler om anbragte børns og unges egenbetaling

Vi er meget positive overfor og glade for, at reglerne om anbragte børn og unges egenbetaling nu bortfalder. Vi var blandt initiativtagerne til lovændringen i sin tid, hvor Helga fra De Anbragtes Vilkår skrev kronikken: "Det skal kunne betale sig at arbejde" (læs den her: <https://www.information.dk/debat/2017/07/betale-arbejde-ogsaa-anbragte-unge>). Det har været en stor glæde at opleve hvordan der er blevet lyttet til de levede erfaringer. Tusind tak for det!

Vi har dog fortsat en bekymring for de 18-22årige og håber derfor, at ministeriet ved behandlingen af udkastet, vil overveje også at se på muligheden for, at ophæve egenbetalingen for efterværn. **Det er De Anbragtes Vilkårs klare anbefaling, at muligheden for egenbetaling af foranstaltninger tilegnet anbragte unge i alderen 18-22 år (altså i efterværn) også bør ophæves.** Vi ser i De Anbragtes Vilkår hvordan netop overgangsfasen til det unge voksenliv, er en særlig risikofyldt periode for de unge. Ved at frafalde kravet om egenbetaling, etableres der herved en reel mulighed for den unge for at komme ind på arbejdsmarkedet, motiveret og med en mulighed for at supplere egne netværk i gode og sunde fællesskaber. De følelser Helga beskriver i sin kronik, da hun skal betale for sin egen anbringelse, er ikke anderledes end de følelser en ung i efterværn oplever. Det er følelsen af, at det omsorgssystem, der skulle støtte i stedet, spænder ben for ens muligheder og giver én oplevelsen af at være en byrde, en udgift, en, der er til besvær, og som er anderledes. Kravet om egenbetaling fratager selvstændighed og stoltheden i forhold til at arbejde.

Det kan medvirke negativt til en systemtræthed. Systemtræthed, er en ofte benyttet forklaring i rapporter, der redegør for, hvorfor unge mennesker i Danmark, ender som hjemløse fordi de unge ikke længere har tillid til at systemet kan hjælpe en. Så hellere klare sig selv. Mange af de knap 7000 hjemløse vi har i Danmark, er desværre anbragte børn og unge ("Næsten hver femte hjemløs var anbragt som barn eller ung", Ankestyrelsen 2014).

Derudover kan ansættelse i et job være medvirkende til at minimere risikofaktorer i forhold til både netværk og selvtillid i en sårbar overgang til det unge voksenliv. En ansættelse kan skabe selvtillid og stolthed ved at have fået fodfæste på arbejdsmarkedet, men det giver også mulighed for at danne progressive relationer og være en del af positive fællesskaber. Beskæftigelse sikrer også noget at lave, hvis den unge fx tager et sabbatår. En mulighed, der er meget nærliggende, hvis du er systemtræt. Hvis man beder den unge betale for sit efterværn med lønnen fra arbejdet, standser man den incitamentsmulighed, der er til arbejdet. Det kan få den unge til i stedet at søge ind i negative fællesskaber i stedet.

I lovforslaget henvises til Tryk Fondens Børneforskningscenter, der viser, at unge med job efter skoletid har mindre fravær i skolen, får bedre karakterer og er sjældnere i kontakt med politiet (»Unge med fritidsjob klarer sig bedre i skolen«, videnskab.dk, den 3. oktober 2016). Det samme gør sig gældende for de unge mellem 18-22 år.

Afsluttende bemærkninger: Styrk anbragte børn og unges mulighed for at kunne vælge sine forældre fra

Vi anbefaler, at ministeriet ved denne revision af loven også ser på, hvordan det kan tydeliggøres, at anbragte børn og unge skal have mulighed for at vælge sine forældre fra, herunder kunne sige nej til tvungen samvær.

Hos De Anbragtes Vilkår er vi af den holdning, at relationen til den biologiske familie skal fastholdes, understøttes og hjælpes på vej således, at den unge kan bibeholde et netværk og kende sit ophav. Det skal være en velovervejet relation, der løbende sikres gennem samtaler med barnet og den valgte foranstaltning. Vi oplever desværre, at nogle anbragte børn og unge i deres opvækst fastholdes i en negativ relation til deres forældre og skal deltage i samvær på et uovervejet grundlag og mod barnets ønske. Mange af børnene oplever at de har forsøgt at sige fra enten eksplicit eller gennem adfærd. Alligevel er samværet blevet fastholdt på bekostning af barnets tarv.

Det skal naturligvis ikke være nemt at vælge sine forældre fra. Det skal være en velovervejet beslutning. En beslutning, som ikke nødvendigvis er definitiv, men der skal lyttes til barnets nej til samvær, ligesom barnet senere skal spørges til og støttes i evt. ønsker om at genoptage kontakt. I forlængelse heraf er det vigtigt at det sikres, at det alene er barnet, der vælger relationen fra og ikke plejefamilier eller andre personer.